

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Spor o lastnini na pokopališču in mrtvašnici med župno cerkvijo in politično občino.

V pravdi župne cerkve sv. Nikolaja v Polju proti občini Sedlarjevo zaradi lastninske pravice na mrtvašnici je bilo nesporno, da je tožena občina S. (= Sedlarjevo) lastnica zemljišča pod vl. št. 94 d. o. S. Tej vlogi ste pripisani v zemljiški knjigi parceli št. 53/2 mrtvašnica in 499/4 pokopališče izza leta 1882, ko se je delala nova zemljiška knjiga. Poprej ti dve parceli sploh niste bili vpisani v zemljiški knjigi. Zemljišče, ki tvori pokopališče, je bilo nekdanj last treh posestnikov in sicer Jurija, Jožefa in Janeza P. in kupljeno za pokopališče leta 1845.

Župnijo Polje tvorite občina L. (= Lastnič) in tožena občina S. Občani obeh občin imajo pravico do navadnih grobišč na zadnem pokopališču, ne da bi jim bilo treba plačevati za to kakoršnekoli pristojbine. Konkurenčni odbor župnije P. (= Polje) obstoji iz treh zastopnikov občine S. in dveh zastopnikov občine L.

Tožnica je utemeljevala svojo lastninsko pravico glede teh parcel tako-le:

Ti parceli ste pripisani pomotoma vlogi, ki je last občine S., ter niste bili nikdar last občine S., marveč cerkvena last. Ko se je kupil svet za pokopališče leta 1845., ste obe župniji P. tvo-reči občini L. in S., oziroma so občani obljubili plačati potrebni znesek za nakup zemljišča in stroške za ograjo proti temu, da občani za grobišča ne bodo plačevali nobenih pristojbin.

Zgradbo mrtvašnice je bilo naložilo okrajno glavarstvo v Podsredi župniji leta 1837. Stavba pa se takrat ni izvršila, ker se je pokopališče leta 1845 preložilo. Glasom poročila župnega urada v P. z dne 23. septembra 1846 se je v tem letu podrlo nekaj cerkvenega zidu in se je izvozilo od tega zidu na pokopališče najmanj 30 voz kamenja za stavbo mrtvašnice. Leta 1848 je postavil mrtvašnico zidar M. K. iz Buč za dogovor-

jeno ceno 175 gld., in so ta znesek župljani zložili. Vse agende, ki so se tikale pokopališča, je opravljalo cerkveno predstojništvo; vsi dopisi, ukazi in naročila pristojnih političnih oblastev so bila naslovljena na župni urad ali cerkveni konkurenčni odbor.

Pokopališče in mrtvašnico je vzdrževala župnija, h kateri spadate občini S. in L. Zato pa župljani niso plačevali od navadnih grobišč nobene pristojbine. Pokopališče in mrtvašnica ste se vedno smatrali za cerkveni zemljišči. V zapisniku z dne 30. julija 1857 o oddaji cerkvenega premoženja župniku Štefanu K. je pokopališče izrecno navedeno, prav tako v inventarju cerkvenega premoženja z dne 4. julija 1868, odobrenem po knežofskijskem ordinarijatu z dne 26. julija 1861.

Župnik Martin Kr. je dne 1. maja 1870 prevzel cerkveno premoženje po inventarju z dne 26. julija 1861. Njegov naslednik, sedanji župnik Anton Dr. je prevzel cerkveno premoženje dne 10. decembra 1904 na podlagi inventarjev iz leta 1857 in 1861. To je bilo v navzočnosti župana Franca Kl. kot zastopnika občine S., ki je zapisnik podpisal in nanj pritisnil občinski pečat.

V evidenčni glavni knjigi davčnega urada v Kozjem je vpisana tožnica za lastnico spornih parcel na podlagi evidenčnega glavnega seznama iz leta 1854.

Leta 1892 je bila pozvana toženka od okrajnega glavarstva da sklepa v občinski seji o tem, ali se naj dovoli prepis lastninske pravice v zemljiški knjigi na ime tožnice. Občinski odbor občine S. je v seji z dne 24. julija 1892 sklenil, da dovoli brez pomisleka vknjižbo lastninske pravice pri spornih parcelah za tožnico. Zadevni zapisnik je podpisan od občinskega predstojnika in občinskih svetovalcev. Občina je torej priznala, da pristojne lastninske pravice do spornih parcel tožnici.

S pokopališčem je razpolagalo cerkveno predstojništvo na ta način, da je odkazovalo prostor za posamezne grobove. Pristojbina se ni pobirala od navadnih grobišč, a za posebna grobišča se je plačevala od slučaja do slučaja pristojbina v cerkveno blagajno. Cerkev je uživala nadalje na ta način pokopališče, da je vsakokratni župnik kosil na pokopališču in strigel mejo. Tudi se je prispevalo iz cerkvene blagajne od slučaja do slučaja za popravo pokopališča.

Léta 1909 ste občini S. in L. naznanili župnemu uradu, da hočete dati košnjo na pokopališču v najem. Opomin finančne prokurature, da naj občina S. odstopi od pokopališča in mrtvašnice, oziroma da se ti dve parceli odpišete od vl. št. 94 d. o. S., je ostal brezuspešen in je občinski odbor sklenil, da se hoče pravdati, kar se je naznanilo finačni prokuraturi in štajerskemu deželnemu odboru. —

Tožena občina je zanikala, da bi vknjižba pomotna ali neopravičena bila pri napravi nove zemljiške knjige. Toženka je bila vknjižena kot lastnica, ker je bila že od nekdanj v zadnji dejanski posesti pokopališča in mrtvašnice in sta takratni župnik in načelnik cerkvenega konkurenčnega odbora Martin H. kot zastopnika župnije sama privolila, da se vknjiži občina S. za lastnico. Tožena občina je leta 1845., ko je staro pokopališče postalo premajhno, sklenila napraviti novo pokopališče ter je kupila od treh posestnikov tri parcelne dele, iz katerih obstoji sedanje pokopališče. Pismena pogodba se ni napravila. Zaradi tega je tudi izostal zemljiškoknjižni prepis na občino do leta 1882.

Toženka se je bila dogovorila z občino L., da prispeva leta k nakupu in vzdrževanju pokopališča, za to pa se ji dovoli pravica, da se smejo pokopavati občani na pokopališču. Kupnino je plačala občina S. iz občinskega premoženja, občina L. je pa prispevala prostovoljno, a ni bila kupovalka. Kupljeni parcelni deli so bili večji, kakor se je rabilo za pokopališče, preostal je še neki slog. Takratni župnik Maks K. je kupil ta slog od takratnega občinskega predstojnika v S. za 50 gld. Občina S. je ogradila za pokopališče določeni prostor ter sezidala na svoje stroške mrtvašnico. Res se je rabilo za zidanje mrtvašnice tudi kamenje od starega pokopališča, to pa zaradi tega, ker ni bilo to kamenje za drugo rabo.

Neresnično je, da so bili vsi dopisi političnega oblastva glede pokopališča naslovljeni na cerkveno predstojništvo, tudi ne na cerkveni konkurenčni odbor, nasprotno le na občinsko predstojništvo.

Ni vzdrževala pokopališča župna cerkev, ampak tožena občina. V letih 1863 do 1876 je učitelj Anton E. zasadil med pokopališko živo mejo sadno drevje. Občina je dovolila, da sme vsako leto na pokopališču travo kositi. To je bilo sicer župniku

iz Polja neljubo, vendar je občina izvrševala to pravico vedno. V poznejših letih se je košnja prepustila župniku Martinu K. v odškodnino za to, da je rezal živi plot okoli pokopališča; sadje se ni pobiralo od nikogar, ker stojijo drevesa na javnem prostoru in je sadje lahko trgal, kdor je hotel.

Leta 1904 je občina S. sklenila zdražbati košnjo na pokopališču, ker je župnik K. izjavil, da bode stopil v pokoj. To se je zgodilo in Martin R. je izdražbal košnjo za 2 K; sadje je takrat kupil Franc D. za 5 do 8 K. Župnik K. je košnjo kupil za 4 K od Martina R. in je zato kosil leta 1904.

Tudi druga popravila je občina S. poskrbela in ji je občina L. prostovoljno povrnila polovico stroškov proti temu, da sme tamkaj pokopavati občane.

Taka popravila so se izvršila od leta 1895 do 1910 na ukaz, pa tudi brez ukaza politične oblasti po poprejšnjem sklepu občinskega odbora. Grobokop je nameščen od občine S., ki tudi določa pristojbine za napravo grobov. Pokopališki red izvršuje občina po grobarju, ki določa mesto za vsakega mrliča, ne pa župnik v Polju. Nasprotno je župniku iz Polja občinski predstojnik ukazal, da mora grobar v deževnem času izkopavati jame na nižje ležečem kraju pokopališča, in temu se je župnik uklonil.

Dejstvo, da sta pokopališče in mrtvašnica navedeni v cerkvenem inventarju kot lastnina cerkve v Polju, nima pravnega pomena. Zapisnik z dne 10. dec. 1904 je sicer prejšnji občinski predstojnik podpisal, takrat pa ni bilo govora o pokopališču; tudi ni predstojnik pogledal v zapisnik, tako da niti vedel ni, da se nahaja pokopališče v inventarju. Tudi ni resnično, da bi bila cerkev pobirala za posebna grobišča pristojbino. Grobovine sploh ni nikdo plačeval.

Leta 1909 je občinski odbor tožene občine, ne pa tudi občine L. sklenil, da se naj zdražba košnja na pokopališču in poseka sadno drevje. Tega sklepa takratni občinski predstojnik ni izvršil, ker se ni hotel z župnikom prepirati.

Da je toženka že od nekdanje lastnice spornih parcel, je razvidno tudi iz »Besitzstandshauptbuch der Steuergemeinde Satteldorf« davčnega urada v Kozjem, kjer je še leta 1868—1869 vpisana toženka za lastnico spornih parcel

Ne samo toženka, tudi občine Podsreda, Zagorje in Dobje so vknjižene v področju okrajnega sodišča v Kozjem kot lastnice pokopališč zadevnih župnij.

Tudi je tožena občina vedno plačevala davek od obeh parcel.

Na podlagi teh navedb je predlagala toženka, da se tožbeni zahtevek zavrne.

C. kr. okrajno sodišče v Kozjem je s sodbo od 24. junija 1911 opr. št. 87/11-5 C izreklo:

Ugotovi se nasproti občini S., da ste parceli št. 53/2, mrtvašnica, in 499/4, pokopališče, last župne cerkve sv. Nikolaja v Polju. Občina S. mora dovoliti, da se ti parceli odpišeta od zemljišča vl. št. 94 d. o. S. in da se pri novem vložku vknjiži lastninska pravica za tožnico.

Razlogi so poudarjali le to, da je pokopališče konfesionalna naprava, ker prebivajo v občinah S. in L., pripadajočih k župni ali cerkveni občini Polje, samo katoliki in je torej smatrati že zaradi tega pokopališče za cerkveno last.

Vsled priziva tožene občine je c. kr. okrožno sodišče v Celju sodbo razveljavilo in stvar vrnilo okr. sodišču v novo razpravo in razsojo, ker vpis lastninske pravice na toženo občino sam po sebi nikakor ne zadošča, že glede na to ne, da po priznanju tožene občine same nista niti župnik kot cerkveni predstojnik niti župan vedela, kako se naj vpis izvrši, na cerkev ali na občino, tako da iz vpisa samega ni moči izvajati nobene pravne posledice; nadalje se pa tudi ni smelo tožbeni zahtevi kratko malo ugoditi zaradi tega, ker je pokopališče konfesionalno — odločba o tem ne bi niti pristojalo sodišču, nego administrativni oblasti — marveč je bilo treba presoјati vse od obeh strani ponudene dokaze o svoječasnem nakupu pokopališča in izvrševanju posesti od onega časa dalje.

V zmislu §-a 519. št. 3 c. pr. r. sta se proti temu sklepu pritožili obe stranki, tožnica, ker se ni potrdila prva sodba, toženka, ker se ni tožbena zahteva popolnoma zavrnila.

Vrhovno sodišče je z revizijskim sklepom od 21. nov. 1911 R VI 339/11/1 potrdilo odločbo okrožnega sodišča.

Nato je okr. sodišče 27. marca 1912 po izvršenem obsežnem dokazovanju zopet ugodilo tožbeni zahtevi iz razlogov:

Tožnica je dokazala, da se je smatrala že izza naprave pokopališča in mrtvašnice t. j. od leta 1845. dalje vedno za lastnico pokopališča in mrtvašnice. To izhaja: iz dopisa od 7. aprila 1841, s katerim naznanja okrajno oblastvo v Podsredi župnemu uradu v Polju, da se bo vršil komisijonalni ogled glede naprave novega pokopališča v Polju, ter se župni urad poziva, naj skrbi za to, da se ga udeležijo trije odposlanci iz vsake župne občine in cerkveni ključarji; — iz dopisa od 1. junija 1845, v katerem okr. oblastvo v Podsredi naroča cerkvenemu predstojništvu, da ukrene glede blagoslovljenja novega pokopališča vse potrebno in da se naj zagradi v tekočem letu oz. v prihodnji pomladi pokopališče z živim plotom, ker so dosedanji lastniki zemljišča, določenega za bodoče pokopališče, pripravljeni ga odstopiti ter so se župne občine (Pfarrgemeinden) zavezale plačati kupnino in stroške omejičenja, k čemur so po mnenju okrajnega oblastva zavezane, ker ne plačujejo grobnine; — iz dopisa od 16. februarja 1838 štev. 130, v katerem se župni urad opominja, naj opozori župljane (Pfarrmenge) na ukaz okrožnega oblastva glede zidanja mrtvašnice, ter naj skupno s cerkvenimi ključarji vpliva na to, da župljani pod vodstvom svojih predstojnikov (Richter) kmalu izvršijo stavbo; — iz dopisov od 23. septembra 1846 ter 12. junija 1847, v katerih župnik naznanja »vogtiji« in okrajnemu oblastvu v Podsredi, da je 30 vozov cerkvenega kamena že pripravil za zidanje mrtvašnice, in zvozil na novo pokopališče; — iz dopisa župnika K., da je mrtvašnico napravil zidar M. K. za dogovorjeni znesek 175 fl., ki so ga zložile župne občine; — iz cerkvenih inventarjev z dne 30. junija 1857, 4. julija 1861, 1. maja 1870 in 10. decembra 1909, v katerih je pokopališče z mrtvašnico vedno navedeno kot lastnina cerkve, in je zadnji inventar podpisal tudi prejšnji predstojnik tožene občine; — iz cerkvene oznanilne knjižice, ki kaže, da je l. 1873 župnik Kr. s prižnice pozival župljane, naj darujejo za napravo stebra pri pokopaliških vratih; — iz posadnega pisma od 24. julija 1892, glasom katerega je takratni občinski odbor S. dovolil tožnici brez pomisleka vknjižbo lastninske pravice na spornih parcelah; — iz »Besitzstandeshaptbuch-a der Steuergemeinde Satteldorf«

pri davčnem uradu v Kozjem, kjer je vpisana za lastnico tožnica pri parcelah 53 in 501, 499 b, 502 b, 503 b »pokopališče«, 499 c »mrtvašnica« in sicer na podlagi evidenčnega dnevnika iz l. 1854.; — iz štolnega zapisnika v zvezi z izpovedbo priče Antona Dr., da je cerkev od leta 1880. dalje pobirala za posebna grobišča pristojbino; — iz cerkvenih računov za l. 1847. do 1857., v katerih je izrecno omenjeno, da cerkev iz grobnin nima nobenih dohodkov, ker župni občini zaradi vzdrževanja pokopališča in mrtvašnice ne plačujete pristojbin; — iz pisma župnika Kr. iz leta 1899. na okrajno glavarstvo v Brežicah, iz katerega je razvidno, da je šele 1889. leta zvedel o prepisu spornih parcel na toženkino ime, in da se je ta vpis storil samovoljno; — iz pričevanja sedanjega župnika v Polju Antona Dr., da je njegov prednik župnik Kr. od leta 1870. dalje vedno upravljal pokopališče, da je tamkaj kosil in strigel živo mejo ter le vsled svoje visoke starosti in ker je nameraval stopiti v pokoj, ni maral začeti zadevne pravde; — iz pričevanja Cecilije A. in Antona Kl., da je občinski predstojnik sam dvomil, kdo bi se naj vknjižil za lastnika spornih parcel pri napravi zemljiške knjige, in da je župnik vedno odkazoval grobišča ter so se župljani glede teh obračali na njega; — iz pričevanja Antona E., ki potrjuje, da je dobival košnjo na pokopališču v delno plačilo za organistovska opravila pri župni cerkvi; — iz izpovedi prič Neže C., Ane Č., Jakoba K., Franca J. in Martina P., da so se plačevale župniku posebne pristojbine za lepša izbrana grobišča; — iz izpovedi prič Jurja H., Antona V. in Jožefa G., da je župnik določeval prostor za grobišča.

Tožnica opira svojo lastninsko pravico na priposestovanje in na naslov nakupa spornih parcel.

V objektivnem oziru se izvršuje posest stvari tako, da se rabi v ta namen, v kateri je določena po svoji kakovosti.

Pokopališče je določeno za pokopavanje po rimsko-katoliškem obredu iz občin S. in L. Vsa ta posestna dejanja je izvrševala tožnica neprepirno v dobi več kakor 40 let po svojem vsakokratnem župniku, ki je popolnoma neodvisen ter ni toženki v nobenem oziru podrejen.

Tožnica ni razpolagala s pokopališčem samo v bistvenem oziru, da je izvrševala predpisane cerkvene funkcije, marveč je neodvisno od toženke določala prostore za grobišča in je pobirala

za posebna boljša grobišča pristojbine, dočim so bila navadna grobišča prosta vsake pristojbine.

Iz tega, dalje iz dejstva, da se nahaja pokopališče že od nekdaj v cerkvenih inventarjih, iz pričevanja sedanjega župnika D. in dopisa bivšega mnogoletnega župnika Kr. na okrajno glavarstvo v Brežicah z dne 14. decembra 1889 izhaja, da obsegajo vsa ta dejanja tudi v subjektivnem oziru potrebni »animus possidendi« oziroma »dominii«.

Tožnica je torej pokopališče priposestovala ne glede na to, da je z ozirom na listino od 23. septembra 1886 zelo verjetno, če tudi manjka pravega dokaza za ta naslov, da je tožnica sama kupila prostor za pokopališče.

Ako je bila toženka pri napravi zemljiške knjige leta 1882 vknjižena za lastnico, zgodilo se je to neopravičeno oziroma pomotoma, ter je takratni župnik to pomoto opazil šele leta 1889.

Sicer pa toženka sama ne more navesti nobenega dokaza za to, da bi bila ona kupila prostor za sedanje pokopališče, in je ostalo le pri njenih trditvah. Vknjižba na njeno ime se je izvršila brez naslova.

Iz dokazovanja sledi, da se toženka do okoli leta 1890 sploh ni brigala za pokopališče, da je šele od časa, ko je nastopil svojo službo sedanji župnik Dr., s katerim živi notorično skoraj cela župnija v hudem prepiru in sovraštvu, začela izvrševati razna posestna dejanja, ki po mnenju sodišča sploh niso mogla prikriti priposestovanja tožnice, ne glede na to, da je tožnica do tega časa pokopališče že zdavno bila priposestovala. Z ozirom na navedeno okolnost pa je tudi treba izpovedbe vseh od toženke ponujenih prič ocenjevati z največjo rezervo.

Toženka ni mogla predložiti niti enega pismenega sklepa, glasom katerega je dovolila za pokopališče izdatek, ki bi se mogel smatrati za posestno dejanje tožene občine, oziroma, da bi se bilo sploh kaj sklenilo glede razširjenja pokopališča in graditve mrtvašnice.

Tožena občina kakor tudi občina Lastnič, ki obe tvorite župnijo Polje, ste imeli za pokopališče in mrtvašnico razne izdatke; a k temu ste bili obvezani, bodisi kot zdravniško-policijska oblast bodisi radi tega, ker niso občani plačevali nobenih pristojbin za navadna grobišča.

Konkurenčni odbor župnije Polje obstoji iz treh zastopnikov tožene občine in dveh zastopnikov občine Lastnič. Uprav dejstvo, da ni samo tožena občina, marveč da je tudi občina Lastnič prispevala k izdatkom za pokopališče in mrtvašnico, kaže, da se smejo nekateri izdatki smatrati le za konkurenčne prispevke, tembolj, ker ob prejšnjih dobrih odnošajih med župniki in toženo občino konkurenčni odbor v tako malenkostnih zadevah ni odločeval v posebnih sejah, marveč ste obe župnijo Polje tvoreči občini kar pod roko potrebno ukrenili ter zadevne izdatke razdelili med seboj. Ker je bila tožena občina k tem izdatkom obvezana, ni sklepati iz njih na izvrševanje kake pravice, nasprotno je sklepati na izpolnitev njenih dolžnosti.

Vse to podpira tudi posadno pismo tožene občine z dne 24. julija 1892, glasom katerega dovoljuje toženka vknjižbo lastninske pravice v prid tožnici, česar bi gotovo ne storila, ko bi si bila svesta svoje pravice. Ako se prepis ni takrat izvršil na podlagi posadnega pisma, pripisovati je to brezdvomno visoki starosti prejšnjega župnika Kr., ki se za celo zadevo ni hotel več brigati, ker je nameraval iti v pokoj.

Po tem pravnem naziranju in stvarnem položaju je bilo ugoditi tožbeni zahtevi.

(Konec prih.)

b) Navodila za ustanovitev plačilnega roka glede pravnih stroškov z ozirom na ces. naredbe o moratoriju.

Prvo sodišče je zavrnilo tožbo zaradi nepristojnosti in naložilo tožniku, da mora plačati tožencu pravdne stroške v 14 dneh.

Rekurzno sodišče je določilo plačilni rok za stroške na 14 dni po preteku moratorija iz razlogov:

Tožnik se pritožuje proti prvosodnemu sklepu, ker so se mu naložili pravdni stroški v plačilo tekom 14 dni ne glede na odločilni rok po zmislu ces. naredbe z dne 13. avgusta 1914 št. 216 drž. zak. Pravdni stroški so akcesorij terjatve, imajo torej z njo isto usodo in ne morejo priti v poštev kot samostojna terjatev, kakor to izhaja iz določbe §-a 41 c. pr. r. Smatrati je torej, da tudi pravica do eventualnega povračila pravnih stroškov

pravzaprav nastane že ob času, ko začne pravni spor pri sodišču. Sicer pa določa § 12 navedene cesarske naredbe izrecno, da pride odločilni rok v dobro ne samo glavni stvari, temveč tudi pravnim stroškom, in to kar vobče, tako da ni razloga, to izjemno določbo nanašati le na stroške tožnika, ne pa tudi na stroške zmagujočega toženca. S sodno prisodbo stroškov tekom pravnega postopanja se zgolj formalizira že nastali zahtevek.

G. kr. vrhovno sodišče je z odločbo z dne 20. oktobra 1914 opr. št. R II. 903 obnovilo prvosodni sklep iz razlogov:

Zahtevek povračila pravnih stroškov nima samposebi nobene zasebnopravne podlage, nego se opira na javnopravne določbe zakonov o pravnem postopanju. Samostojna terjatev takih stroškov se torej že zategadelj ne more prištevati k odloženim denarnim terjatvam v zmislu §-a 1 ces. naredbe z dne 13. avgusta 1914 št. 216 drž. zak., oziroma ces. naredbe z dne 27. septembra 1914 drž. zak. št. 261. Izjema je le tedaj, ako je samposebi javnopravni zahtevek povračila pravnih stroškov tako tesno zvezan z vtoževano denarno terjatvijo, da se da o njem odločevati le v zvezi z odločbo o denarni terjatvi. Kajti v tem slučaju pristopi zahtevek pravnih stroškov k terjatvi, ki je z nje utoževanjem nastal, kot postranski zahtevek in ima v gotovih ozirih pravno usodo glavne terjatve. To upoštevata § 12 ces. naredbe z dne 13. avgusta 1914 št. 216 drž. zak., oziroma § 14 ces. naredbe z dne 27. septembra 1914 št. 261 drž. zak. Prvoimenovana določba namreč izrecno veleva, naj se ob nadaljevanju postopanja o tožbah, s katerimi se zahteva plačilo odloženih terjatev, določi v sodbi rok za storitev »vštevši pravdne stroške«, tako da se prične s pretekom odločilnega roka. Drugoimenovani § pa pravi v drugem odstavku, da naj se za storitev, glede katere pristojna dolžniku ob času sodbe še zakonita odložba, določi rok »vštevši pravdne stroške« tako, da se prične od zadnjega dne zakonitega odločilnega roka. Iz teh določb izhajajo, da je rok za plačilo stroškov le tedaj določiti z ozirom na z naredbami ustanovljeni odločilni rok, če se o pravnih stroških odloči v zvezi z odločbo o tožbeni terjatvi in v njeni posledici.

Iz vsega tega izhajajo nastopna navodila: za pravdne stroške je določiti plačilni rok z ozirom na naredbenim potom ustanovljeni odločilni rok le tedaj in v tej meri, 1. ako se o pravnih

stroških odloči v zvezi z odločbo o tožbeni terjatvi in v njeni posledici; 2. ako se tožbena terjatev prisodi tožečemu upniku; 3. ako je vtoževani zahtevek, o katerem se odloči, zasebnopravni denarni zahtevek v zmislu §-a 1 odločilnih naredb; — torej ne tedaj, kadar se ad 1. odloči o pravnih stroških nezavisno od odločbe glede odložene zasebnopravne terjatve; ad 2. kadar se terjatev stroškov prisodi pravnemu nasprotniku upnika, torej toženi stranki; ad 3. kadar je drugačen zahtevek predmet pravde in se ne odloči o zasebnopravni denarni terjatvi, nego o drugih, četudi samostojnih spornih točkah (n. pr. o ugovoru nepristojnosti).

Ker se v le-tem slučaju ni odločilo o zasebnopravni denarni terjatvi, nego o ugovoru toženca zaradi krajne nepristojnosti, in ker se vrhutega pravdni stroški na prvi stopinji niso prisodili tožniku, marveč tožencu, je prvo sodišče po pravici ustanovilo plačilni rok ne glede na odločilno naredbo z dne 13. avgusta 1914 št. 216 drž. zak.

X.

B. Kazensko pravo.

Dejanski stan prestopka po §-u 308 k. z.

Železniški čuvaj *A.* se je pogovarjal na kolodvoru v *X.* (v Galiciji) s pismonošem *B.* o balkanski vojski. Pri tej priliki je rekel to-le: »Avstrija naj bo le mirna, ker bodo sicer prišli Rusi in bodo Poljake ukrotili in pretepli«. Radi tega je bil stavljen predlog pri pristojnem sodišču, da naj se kaznuje *A.* radi prestopka razširjanja lažnjivih vznemirljivih govoric in pro-rokovanj po § 308. k. z.

Okrajno sodišče je obdolženca oprostilo od te obtožbe, ker je smatralo sicer za resnično, da se je obdolženec tako izrazil, pa ne na tak način, da bi utegnila njegova izjava hitro med ljudstvo priti in se razširiti.

Prizivno sodišče pa je spoznalo obdolženca krivim imenovanega prestopka in ga obsodilo. Izreklo je prepričanje, da je obdolženec tako govoril na kolodvoru, torej javno, da je bila izjava lažnjiva in da je utegnila vznemiriti javno varnost, ker je obdolženec razširjal lažnjivo govorico v času, ko je bil strah pred vojno splošen.

C. kr. vrhovni sodni kot kasacijski dvor je izrekel z odločbo od 4. februarja 1914 opr. šte. Kr V 57/14, da krši sklep prizivnega sodišča zakon v določbi §-a 308 k. z., ter je oprostil obdolženca *A.* od obtožbe tega prestopka v zmislu §-a 259 št. 3 k. pr. r. iz teh razlogov:

Dasiravno se je obdolženec *A.* pogovarjal s pismonošem *B.* na javnem prostoru, vendar tega govorjenja ni smatrati za očitno razглаšanje (javni govor ali predavanje itd.), ki je potrebno za dejanski stan prestopka po §-u 308 k. z. Ne glede na to pa nima izjava, radi katere je *A.* obdolžen, prav nobenih znakov »govorice«.

Obdolženec se govoreč ni skliceval na nikogar, sploh ni navedel vira za svojo izjavo, ampak jo je izrekel zgolj svoj osebni nazor v zasebnem pogovoru z znancem. Izjava železniskega čuvaja pa brez dvoma ni taka, da bi utegnila priti v širše ljudske sloje in jih vznemirjati. Obdolženec tudi ni označil svoje izjave za domnevno prorokovanje, vsled česar v ugotovljenem stvarnem položaju ni dejanskega stanu za prestopok po § 308. k. z.

R—i.

Književna poročila.

Dr. Bernhard Leheldt: Oesterreichischer und reichsdeutscher Zivilprozess. Eine rechtsvergleichende Studie. Berlin, Verlag von Franz Vahlen, 1914. Str. 169.

Pisatelj si je postavil v svojem delu dvojno nalogo: Hotel je predočiti predvsem avstrijski civilnopravdni red kakor najzanimivejši plod modernega nemškega pravnega življenja v značilnih potezah in ga prisposodobiti nemško-državnemu kovu. V drugi vrsti pa je bila pisateljeva namera, da odkrije zakonodajne gonilne sile avstrijskega c. pr. reda, da pripravi s tem tla za revizijo nemškega c. pr. reda, ki mora priti prej ali slej. Vsebina nemškega c. pr. reda se smatra za znano ter se ne razpravlja o njej, dasi bi, po naslovu knjige soditi, smeli to pričakovati. Pisatelj zatrjuje, da mu ni za kritiko avstrijskih naprav in uredb, ali nehotе in med vrstami pa vendar kritikuje, čeprav skoro vedno v tem zmislu, da naše pravo priporoča v posnemanje.

V splošnem se je pisatelju posrečila predočba avstrijskih razmer, našega prava. Prav posebno bi povdarjal raznotere podrobne razprave o postanku posameznih avstrijskih inštitutov, ki so tudi za avstrijskega pravnika vrlo zanimive in čitanja vredne. Veljajoče civilnopravno pravo je pravilno obdelano, le tuptatam bi ne hotel pisateljevega nazora podpisati. N. pr. pri rabokupnem postopanju, t. j. pri pravih vsled odpovedi pač ne gre razpravljati po bagatelnem